

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

26. januar 2006 *

I sag C-2/05,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Arbeidshof te Brussel (Belgien) ved afgørelse af 23. december 2004, indgået til Domstolen den 5. januar 2005, i sagen:

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

mod

Herbosch Kiere NV,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af N. Colneric (refererende dommer), som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og dommerne J.N. Cunha Rodrigues og K. Lenaerts,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid ved advocaat P. Derveaux
- Herbosch Kiere NV ved advocaat B. Mergits
- Irland ved D. O'Hagan, som befuldmægtiget
- den slovenske regering ved M. Remic, som befuldmægtiget
- den svenske regering ved K. Norman, som befuldmægtiget
- Det Forenede Kongeriges regering ved M. Bethell, som befuldmægtiget, bistået af barrister T. Ward

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved P. van Nuffel og D. Martin, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 14, stk. 1, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og af artikel 11, stk. 1, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), og yderligere ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2195/91 af 25. juni 1991 (EFT L 206, s. 2, herefter henholdsvis »forordning nr. 1408/71« og »forordning nr. 574/72«).
- ² Anmodningen er indgivet under en sag mellem Rikjsdienst voor Sociale Zekerheid (sikringsstyrelsen, herefter »Rikjsdienst«) og det belgiske selskab Herbosch Kiere NV (herefter »Herbosch Kiere«) vedrørende tilbagebetaling af sociale sikringsbidrag, som selskabet har betalt for udstationerede irske arbejdstagere.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

Forordning nr. 1408/71

- ³ Afsnit II i forordning nr. 1408/71, som omfatter artikel 13-17a, indeholder regler om bestemmelse af, hvilken socialsikringslovgivning der skal anvendes.

- ⁴ Artikel 13, stk. 2, i denne forordning bestemmer:

»Med forbehold af artikel 14 til 17:

- a) er en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område, eller den virksomhed eller arbejdsgiver, der beskæftiger ham, har sit hjemsted eller sin bopæl på en anden medlemsstats område

[...]«

5 Forordningens artikel 14 bestemmer:

»Bestemmelsen i artikel 13, stk. 2, litra a), finder anvendelse under iagttagelse af følgende undtagelser og særregler:

- 1) a) En person, der på en medlemsstats område har lønnet beskæftigelse for en virksomhed, hvortil han normalt er knyttet, og som af denne virksomhed udsendes til en anden medlemsstats område for dér at udføre et arbejde for denne virksomheds regning, er fortsat omfattet af lovgivningen i den førstnævnte medlemsstat, forudsat at varigheden af dette arbejde ikke påregnes at overstige ét år, og at han ikke udsendes for at afløse en anden person, hvis udstationeringsperiode er udløbet.

[...]«

Afgørelse nr. 128 fra den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Stilling

- 6 I henhold til artikel 81, litra a), i forordning nr. 1408/71 har Den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Stilling (herefter »Den Administrative Kommission«) — som er oprettet i henhold til forordningens afsnit IV, og som bl.a. har til opgave at behandle ethvert administrativt spørgsmål eller fortolkningsspørgsmål, der opstår i forbindelse med bestemmelserne i forordningen — i dette øjemed truffet afgørelse nr. 128 af 17. oktober 1985 om anvendelse af

artikel 14, stk. 1, litra a), og artikel 14b, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 (EFT 1986 C 141, s. 6), som var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen. Denne afgørelse er blevet erstattet af afgørelse nr. 162 af 31. maj 1996 (EFT L 241, s. 28), der er trådt i kraft efter de nævnte faktiske omstændigheder, og som atter er blevet erstattet af afgørelse nr. 181 af 13. december 2000 (EFT 2001 L 329, s. 73).

- 7 Ifølge punkt 1 i afgørelse nr. 128 finder bestemmelserne i artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 ligeledes anvendelse på »en arbejdstager, som er omfattet af lovgivningen i en medlemsstat, og som i denne medlemsstat, hvor virksomheden har sit hjemsted eller en afdeling, antages med henblik på at blive udsendt [...] på en anden medlemsstats område [...] forudsat at:
- a) der består et organisk bånd mellem denne virksomhed og arbejdstageren i udstationeringsperioden
 - b) denne virksomhed normalt udøver sin aktivitet på førstnævnte medlemsstats område, dvs. at virksomheden i de tilfælde, hvor dens aktivitet består i midlertidigt at stille arbejdskraft til rådighed for andre virksomheder, normalt stiller arbejdskraft til rådighed for virksomheder, der har deres hjemsted på denne stats område, med henblik på at udføre et arbejde i denne stat«.

Forordning nr. 574/72

- 8 Artikel 11, stk. 1, i forordning nr. 574/72, som er indeholdt i forordningens afsnit III — der har overskriften »Gennemførelse af forordningens bestemmelser om, hvilken lovgivning der skal anvendes« — bestemmer:

»Den institution, der er udpeget af den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvis lovgivning fortsat finder anvendelse, skal

- a) på arbejdstagerens eller dennes arbejdsgivers anmodning i de i forordningens artikel 14, stk. 1, [...] omhandlede tilfælde

[...]

udlevere arbejdstageren en attest, der bekræfter, at han fortsat er omfattet af denne lovgivning indtil et nærmere angivet tidspunkt

[...]«

Den i nævnte bestemmelse omhandlede attest betegnes »udstationeringsattest« eller »E 101-attest«.

Belgiske retsforskrifter

- 9 Artikel 31, stk. 1, i lov af 24. juli 1987 om vikararbejde, midlertidigt arbejde og tilrådgighedsstillelse af arbejdstagere (*Moniteur belge* af 20.8.1987, s. 12405) bestemmer:

»Fysiske eller juridiske personer er ikke uden for de regler, som er fastsat i kapitel I og II, berettiget til at udøve en virksomhed, hvorved de stiller de af dem ansatte arbejdstagere til rådighed for tredjemand, som anvender disse arbejdstagere og over for dem udøver en del af den beføjelse, som normalt tilkommer arbejdsgiveren, bortset fra visse almennyttige sammenslutninger, der er udpeget ved kongelig anordning efter høring af Ministerrådet.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 Herbosch Kiere fik bestilling på mellem april og september 1991 at udføre forskallings- og betonarbejder samt stålarmeringer på to værfter i Belgien. Til udførelse heraf anvendte selskabet det irske selskab ICDS Constructors Ltd (herefter »ICDS Constructors«). Der blev indgået to kontrakter om underleverance vedrørende de pågældende værfter.
- 11 Herbosch Kiere efterprøvede bl.a., om de arbejdstagere, som ICDS Constructors beskæftigede i Belgien, havde en gyldig udstationeringsattest, der var udstedt af de kompetente irske myndigheder i henhold til artikel 11 i forordning nr. 574/72, og om der var betalt sociale sikringsbidrag i Irland for disse arbejdstagere. Ifølge Arbeidsrechtbank te Brussel var alle de pågældende arbejdstagere i besiddelse af E 101-attesten, på nær én.
- 12 Den 12. oktober 1992 udfærdigede Inspectie van sociale Wetten (tilsynet for sociallovgivningen) under Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid (Ministeriet for Beskæftigelse og Arbejde) en rapport, hvori blev fastslået, at Herbosch Kiere anvendte irske arbejdstagere, som var stillet til rådighed af ICDS Constructors, hvorfor det ikke var dette selskab, men Herbosch Kiere, som var den faktiske arbejdsgiver for de pågældende arbejdstagere.
- 13 I betragtning af konklusionen i denne rapport fandt Rijksdienst, at Herbosch Kiere over for de pågældende arbejdstagere udøvede en del af den beføjelse, der tilkommer arbejdsgiveren, hvorfor arbejdstagerne måtte antages at være bundet af en arbejdsaftale med Herbosch Kiere. Som følge heraf rejste Rijksdienst over for Herbosch Kiere krav om betaling af de bidrag, som skulle erlægges ifølge den belgiske socialsikringsordning.

- 14 Herbosch Kiere betalte med forbehold det beløb, Rijksdienst havde afkrævet selskabet i bidrag, dvs. 3 647 567 BEF (90 420,83 EUR) og anlagde sag ved Arbeidsrechtbank te Brussel med påstand om tilbagebetaling af beløbet, hvilket selskabet for en stor del fik medhold i.
- 15 Arbeidshof te Brussel, hvortil Rijksdienst ankede dommen, er i tvivl om, hvilken fortolkning der bør anlægges af de pågældende bestemmelser i forordning nr. 1408/71, og hvilken juridisk betydning den kompetente institution og de nationale domstole i de pågældende arbejdstageres værtsmedlemsstat bør tillægge E 101-attesten på baggrund af dommen af 10. februar 2000 i sagen FTS (sag C-202/97, Sml. I, s. 883) og af 30. marts 2000 i sagen Banks m.fl. (sag C-178/97, Sml. I, s. 2005). Den forelæggende ret rejser endvidere under henvisning til Rijksdiensts indlæg for den — hvorefter E 101-attesten udelukkende gengiver den situation, der foreligger eller burde foreligge i formel henseende på tidspunktet for udstationeringen, men ikke den faktiske situation — spørgsmålet, hvorledes det kan efterprøves, om der fortsat består et organisk bånd i udstationeringsperioden mellem arbejdstageren og den virksomhed, der har udstationeret ham.
- 16 Arbeidshof te Brussel har som følge heraf besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Kan en domstol i værtsmedlemsstaten kontrollere og/eller vurdere, om der består et organisk bånd mellem den virksomhed, som udstationerer en arbejdstager, og den udstationerede arbejdstager under hensyn til, at betingelsen vedrørende »[den] virksomhed, hvortil [arbejdstageren] normalt er knyttet« i artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning (EØF) nr. 1408/71 forudsætter (i overensstemmelse med afgørelse nr. 128), at der består et sådant organisk bånd i udstationeringsperioden?

- 2) Kan en domstol i en anden medlemsstat end den, der har udstedt den nævnte attest (E 101-attesten), tilsidesætte og/eller erklære attesten ugyldig, hvis det af de faktiske omstændigheder, der forelægges den til bedømmelse, fremgår, at der ikke i udstationeringsperioden består et organisk bånd mellem den virksomhed, som udstationerer arbejdstageren, og den udstationerede arbejdstager?

- 3) Er den kompetente institution i oprindelsesstaten bundet af den afgørelse, som er truffet af en domstol i værtsmedlemsstaten, og hvorved den nævnte attest (E 101-attesten) tilsidesættes og/eller erklæres ugyldig under de ovenfor anførte omstændigheder?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 17 De forelagte spørgsmål vedrører kun fortolkningen af artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 og artikel 11, stk. 1, litra a), i forordning nr. 574/72. Det er derfor ufornuddent at tage hensyn til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (EFT 1997 L 18, s. 1), ifølge hvis 19. betragtning »[direktivet ikke medfører] en forpligtelse til at anerkende vikarbureauer juridisk, og [forhindrer heller ikke] at medlemsstaterne anvender deres egne love om tilrådighedsstillelse af arbejdskraft og om vikarbureauer på virksomheder, der ikke er etableret på deres område, men arbejder dér i forbindelse med udveksling af tjenesteydelser«.

Første og andet spørgsmål

- 18 Med det første og andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om, og i hvilket omfang, en E 101-attest, som er udstedt i henhold til artikel 11, stk. 1, litra a), i forordning nr. 574/72, er bindende for værtsmedlemsstatens nationale retsorden med hensyn til spørgsmålet, om der i udstationeringsperioden består et organisk bånd mellem den virksomhed, som udstationerer en arbejdstager, og den udstationerede arbejdstager.
- 19 Herom bemærkes, at ifølge Domstolens praksis, som er lagt til grund for Den Administrative Kommissions afgørelse nr. 128, er det en af betingelserne for at anvende artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71, at der består et organisk bånd mellem den virksomhed, som har hjemsted i en medlemsstat, og de arbejdstagere, den har udstationeret på en anden medlemsstats område, i hele udstationeringsperioden (jf. i denne retning FTS-dommen, præmis 24). Den erklæring, som er indeholdt i E 101-attesten, er baseret på, at der består en sådan tilknytning.
- 20 Denne attest har, ligesom det er tilfældet med de materielretlige bestemmelser i artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71, til formål at lette arbejdskraftens frie bevægelighed og den frie udveksling af tjenesteydelser (jf. i denne retning FTS-dommen, præmis 48).
- 21 I nævnte attest erklærer den kompetente institution i den medlemsstat, hvor den virksomhed, der midlertidigt udstationerer de pågældende arbejdstagere, har hjemsted, at dens egen sociale sikringsordning fortsat finder anvendelse på de

udstationerede arbejdstagere i udstationeringsperioden. Som følge af princippet om, at arbejdstagere alene må være tilknyttet én social sikringsordning, indebærer attesten dermed nødvendigvis, at ordningen i den anden medlemsstat ikke kan finde anvendelse (FTS-dommen, præmis 49).

²² Ifølge princippet om loyalt samarbejde, der er fastslået i artikel 10 EF, påhviler det den kompetente institution at foretage en korrekt bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er relevante ved anvendelsen af reglerne om bestemmelse af, hvilken social sikringslovgivning der skal anvendes, og følgelig at indestå for rigtigheden af oplysningerne i E 101-attesten (FTS-dommen, præmis 51).

²³ For så vidt angår de kompetente institutioner i den medlemsstat, som arbejdstagerne er udstationeret til, følger det af samarbejdsforpligtelserne i medfør af artikel 10 EF, at disse vil blive tilsidesat — og målene med artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 og artikel 11, stk. 1, litra a), i forordning nr. 574/72 ikke blive nået — såfremt institutionerne i den nævnte medlemsstat lægger den opfattelse til grund, at de ikke er bundet af angivelserne i attesten og også henfører disse arbejdstagere under deres egen sociale sikringsordning (jf. FTS-dommen, præmis 52).

²⁴ Da E 101-attesten skaber en formodning for, at de udstationerede arbejdstagere lovligt er tilknyttet den sociale sikringsordning i den medlemsstat, hvor den virksomhed, som har udstationeret arbejdstagerne, har hjemsted, er attesten bindende for den kompetente institution i den medlemsstat, som disse arbejdstagere er udstationeret til (jf. FTS-dommen, præmis 53).

- 25 Den modsatte løsning ville gribe ind i princippet om, at arbejdstagere er tilknyttet én social sikringsordning, og ville gøre det vanskeligt at forudse, hvilken ordning der finder anvendelse, hvilket ville være til skade for retssikkerheden. I de tilfælde, hvor det måtte være vanskeligt at bestemme, hvilken ordning der skal anvendes, ville hver af de kompetente institutioner i de to berørte medlemsstater være tilbøjelig til — til skade for de pågældende arbejdstagere — at antage, at dens egen sociale sikringsordning finder anvendelse på dem (jf. FTS-dommen, præmis 54).
- 26 Så længe E 101-attesten ikke er tilbagekaldt eller erklæret ugyldig, skal den kompetente institution i den medlemsstat, som arbejdstagerne er udstationeret til, følgelig tage hensyn til, at arbejdstagerne i forvejen er undergivet den sociale sikringslovgivning i den stat, hvor virksomheden, som beskæftiger dem, har hjemsted, og institutionen må derfor ikke henføre de pågældende arbejdstagere under sin egen sociale sikringsordning (jf. FTS-dommen, præmis 55).
- 27 Det påhviler imidlertid den kompetente institution i den medlemsstat, som har udstedt nævnte attest, på ny at overveje, om udstedelsen er sket på et korrekt grundlag, og i givet fald tilbagekalde attesten, såfremt den kompetente institution i den medlemsstat, som arbejdstagerne er udstationeret til, udtrykker tvivl om rigtigheden af de faktiske omstændigheder, der er lagt til grund for den nævnte attest, og dermed tvivl om de deri indeholdte angivelser, navnlig fordi disse ikke er i overensstemmelse med kravene i artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 (jf. FTS-dommen, præmis 56).
- 28 Såfremt det ikke lykkes de pågældende institutioner at nå til enighed, navnlig om bedømmelsen af de faktiske omstændigheder, der er relevante i det pågældende tilfælde, og dermed om, hvorvidt det pågældende tilfælde er omfattet af artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71, kan de indbringe spørgsmålet for Den Administrative Kommission (jf. FTS-dommen, præmis 57).

- 29 Såfremt Den Administrative Kommission ikke kan udvirke, at de kompetente institutioner når frem til samme opfattelse vedrørende den lovgivning, der skal anvendes i det konkrete tilfælde, har den medlemsstat, som de pågældende arbejdstagere er udstationeret til, i det mindste den mulighed — uden at dette foregriber den eventuelle adgang til at indbringe spørgsmålet for domstolene i den medlemsstat, som den attestudstedende institution henhører under — at iværksætte en traktatbrudsprocedure i medfør af artikel 227 EF, således at Domstolen under en sådan sag får lejlighed til at tage stilling til, hvilken lovgivning der finder anvendelse på de nævnte arbejdstagere, og dermed til spørgsmålet om rigtigheden af angivelserne i E 101-attesten (jf. FTS-dommen, præmis 58).
- 30 Hvis man anerkendte, at den kompetente nationale institution ved at anlægge sag ved en domstol i den udstationerede arbejdstagers værtsmedlemsstat, som institutionen henhører under, kunne opnå at få en E 101-attest erklæret ugyldig, ville det bringe systemet, som er baseret på et loyalt samarbejde mellem medlemsstaternes kompetente institutioner, i fare.
- 31 Så længe E 101-attesten ikke er trukket tilbage eller erklæret ugyldig, skal den lægges til grund i den medlemsstats nationale retsorden, hvori de pågældende arbejdstagere er udstationeret, og er dermed bindende for denne medlemsstats institutioner.
- 32 Følgelig er en domstol i værtsmedlemsstaten ikke berettiget til at efterprøve gyldigheden af en E 101-attest hvad angår angivelsen af de omstændigheder, som attesten er udstedt på grundlag af, navnlig med hensyn til, om der består et organisk bånd mellem den virksomhed, som udstationerer en arbejdstager, og den udstationerede arbejdstager.

- 33 På grundlag af samtlige de anførte betragtninger skal det første og andet spørgsmål besvares med, at så længe en E 101-attest, der er udstedt i henhold til artikel 11, stk. 1, litra a), i forordning nr. 574/72, ikke er trukket tilbage eller er erklæret ugyldig af myndighederne i den medlemsstat, som har udstedt den, er den bindende for den kompetente institution og domstolene i den medlemsstat, hvori arbejdstageren er udstationeret. En domstol i den pågældende arbejdstagers værtsmedlemsstat er derfor ikke berettiget til at efterprøve gyldigheden af en E 101-attest hvad angår angivelsen af de omstændigheder, som attesten er udstedt på grundlag af, navnlig med hensyn til, om der i udstationeringsperioden består et organisk bånd — i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 14, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71, sammenholdt med punkt 1 i afgørelse nr. 128 — mellem en virksomhed, som har hjemsted i en medlemsstat, og de arbejdstagere, den har udstationeret på en anden medlemsstats område.

Tredje spørgsmål

- 34 Henset til besvarelsen af det første og andet spørgsmål er det ufornuddent at besvare det tredje spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgår et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Så længe en E 101-attest, der er udstedt i henhold til artikel 11, stk. 1, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, og yderligere ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2195/91 af 25. juni 1991, ikke er trukket tilbage eller erklæret ugyldig af myndighederne i den medlemsstat, som har udstedt den, er den bindende for den kompetente institution og domstolene i den medlemsstat, hvori arbejdstageren er udstationeret. En domstol i den pågældende arbejdstagers værtsmedlemsstat er derfor ikke berettiget til at efterprøve gyldigheden af en E 101-attest hvad angår angivelsen af de omstændigheder, som attesten er udstedt på grundlag af, navnlig med hensyn til, om der i udstationeringsperioden består et organisk bånd — i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 14, stk. 1, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved forordning nr. 2001/83, og yderligere ændret ved forordning nr. 2195/91, sammenholdt med punkt 1 i afgørelse nr. 128 fra Den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Stilling af 17. oktober 1985 om anvendelse af artikel 14, stk. 1, litra a), og artikel 14b, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 — mellem en virksomhed, som har hjemsted i en medlemsstat, og de arbejdstagere, den har udstationeret på en anden medlemsstats område.

Underskrifter